

กลไกการซ้ำเพื่อแสดงความเด่นในข้อความ
กรณีศึกษาเนื้อความการเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
Repetition device in prominence discourse address
About the slavery abolition by King Rama 5

ขจิตา ศรีพุ่ม¹
Khajita Sripoom

บทคัดย่อ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงความเด่นในการเสนอใจความสำคัญเรื่องการเลิกทาสด้วยการใช้กลไกการซ้ำเพื่อเน้นย้ำความหมาย เป็นการแสดงความสำคัญในพระบรมราชโองบายการเลิกทาสที่ถ่ายทอดสู่ประชาชนผ่านหนังสือราชกิจจานุเบกษา 30 ตอน โดยผลการวิเคราะห์กลไกการแสดงความเด่นด้วยการซ้ำในวาระเลิกทาสมี 4 ประการ คือ การซ้ำความเพื่อแสดงการดำเนินนโยบายตามหลักคุณประโยชน์ การซ้ำความเรื่องการลดการกดขี่ในบ้านเมือง การซ้ำความเรื่องการดำเนินนโยบายเลิกทาสตามหลักทางสายกลาง และ การซ้ำความเรื่องการปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาราชการแผ่นดินและที่ปรึกษาส่วนพระองค์ ลักษณะภาษาที่ใช้แสดงกลไกการซ้ำความประกอบด้วย การซ้ำรูปคำ การซ้ำรูปวลี และการซ้ำความ ผลของการแสดงความเด่นในเรื่องการซ้ำความที่แสดงถึงนโยบายการเลิกทาสที่ปรากฏในข้อความในการเลิกทาสทั้ง 30 ตอน ทำให้เห็นว่ากลไกการซ้ำ เป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้ในการแสดงความมุ่งหมายและแนวทางพระราชดำริในการเลิกทาสอันทำให้การเลิกทาสในประเทศไทยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คำสำคัญ : ความเด่น, กลไกการแสดงความเด่น, การซ้ำ, การเลิกทาส, พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

Abstract

The study of prominence devices by using a repetition mechanism to emphasize the meaning and management plans in the slavery abolition by King Rama 5. Data used was appeared in the government gazette (1874-1910 A.D.) totally has 30 sections.

The results showed that repetition mechanism has 4 case there are the repeatedly to display the works according to the principle of benefit, the repeated the story to reduce oppressive in the country, and repeated it on the principle of the abolition of slavery by the middle

way and the last is duplicates a story to consultation with the Advisory and consulting his private.

The language that is used consists; repeat Words, phrases and repeat the meaning. The results show King Chulalongkorn, he chose to show the intention and direction for an initiative the abolition of slavery in Thailand.

Keyword : Discourse prominence, prominence devices, repetition, slavery abolition, King Rama 5

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์กลไกการแสดงความเด่นในวาระเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษาในรัชสมัยอันมีใจความเกี่ยวกับการเลิกทาส โดยมุ่งวิเคราะห์กลไกการแสดงความเด่นด้วยการซ้ำ

เนื่องจากการเลิกทาสในสยามประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชาติในหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประชาชนทั้งที่เป็นทาสและที่เป็นนาย หากดำเนินการไม่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น อาจก่อให้เกิดความวุ่นวายได้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ได้ทรงกล่าวไว้ว่า “การที่จะตกลงว่าควรเลิกทาสนั้นเป็นของง่าย แต่จะทำได้หรือไม่โดยมิให้เกิดเหตุร้ายในแผ่นดิน นั้นสีย่อมเป็นของยาก” ดังนั้น วิธีการที่จะการสื่อสารเพื่อสื่อเจตนาในการเลิกทาสและการดำเนินนโยบายเลิกทาสจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง

การเลิกทาสนับเป็นพระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์โลกขององค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะเลิกทาสนับแต่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติและปกครองสยามประเทศเต็มอำนาจเมื่อ พ.ศ. 2416 มีพระราชดำริว่า การมีทาสเป็นเครื่องถ่วงความเจริญของบ้านเมือง แต่ทรงตระหนักดีว่าการเลิกทาสเป็นเรื่องยาก จึงทรงกำหนดขั้นตอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ยังผลให้การเลิกทาสในเมืองไทยปราศจากความวุ่นวายเสียเลือดเนื้อแต่ประการใด

¹นิสิตปริญญาโทบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถดังกล่าว มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์แห่งอังกฤษ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางกฎหมาย (Doctor of Law) แต่พระองค์ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2450 นับเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกในทวีปเอเชียที่ได้รับการถวายพระเกียรติคุณเป็นที่ประจักษ์แก่นานาประเทศในสังคมโลก (คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติในโอกาส 100 ปี แห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2554: 6-7.)

ต่อมาองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องพระเกียรติคุณให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก สาขาการศึกษาวัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมศาสตร์และการสื่อสาร และเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2546 และในวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 เอกสารจดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการบริหารการปกครองประเทศสยาม (พ.ศ. 2411- 2453) ยังได้รับการขึ้นทะเบียนนานาชาติ เป็นเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World) และเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกชุดนี้ ฉบับที่สำคัญที่สุดฉบับหนึ่ง คือ “พระราชบัญญัติเลิกทาส พ.ศ. 2445”

จะเห็นได้ว่า การเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นงานสำคัญที่ทำให้สำเร็จได้ยาก แต่พระองค์ทรงดำเนินการสำเร็จล่วงได้ประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ไม่เฉพาะแต่ชาติไทยแต่ยังมีคุณค่าต่อมนุษยโลก งานของพระองค์ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกแห่งโลก และพระองค์ทรงได้รับการยกย่องพระเกียรติคุณให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลกสาขาการศึกษาวัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบวาทะที่พระองค์ทรงใช้ในการสื่อพระราชปณิธานในการเลิกทาส ตลอดจนการกำหนดนโยบายในการเลิกทาสนับตั้งแต่พระองค์ได้รับพระราชอำนาจเต็มในการปกครองแผ่นดิน เมื่อปีพ.ศ. 2417 จนกระทั่งพ.ศ. 2448 เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติทาสรัตนโกสินทร์ ศก 124 ซึ่งนับว่าทาสได้หมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทยนั้น มีลักษณะการแสดงความเด่นของข้อความอย่างไร ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเห็นว่าพระองค์ทรงกลไกแสดงความเด่นในวาทกรรมเหล่านั้น และทรงถ่ายทอดออกมาให้ผู้รับสารเข้าใจได้ตามพระราชประสงค์ อันเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การสื่อสารครั้งนี้เป็นไปอย่างราบรื่นและสัมฤทธิ์ผล และเพื่อแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของภาษาเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งที่ทำให้งานที่นับว่ายากยิ่งอย่างการเลิกทาสสำเร็จล่วงไปได้ด้วยดี

1. ความเด่นและกลไกการแสดงความเด่น

บทความนี้ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องความเด่น (prominence) จากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ที่ว่า ความเด่นหมายถึง สาระสำคัญส่วนเป็นความคิดหลักหรือสาระที่มีความสำคัญกว่าสาระส่วนอื่น ๆ ที่ปรากฏในข้อความเดียวกัน Grimes

(1975) , Jones (1977), Pickering (1980) และ Brown and Yule (1983) มีแนวคิดเช่นเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องการแสดงความเด่นว่า ความเด่นคือ การแสดงใจความสำคัญของข้อความ เป็นสิ่งที่กำลังกล่าวถึงในข้อความนั้นและบอกว่ากำลังพูดถึงเรื่องใด และใจความสำคัญนี้จะเป็นส่วนควบคุมเนื้อหาของวาทะทั้งหมดว่าจะมีลักษณะอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์กระบวนการในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความเด่นของข้อความเป็นการวิเคราะห์การใช้ภาษาในวิธีการต่าง ๆ เรียกว่า การวิเคราะห์กลไกแสดงความเด่น (Prominent devices)

กลไกแสดงความเด่น หมายถึง กระบวนการทางภาษาที่แสดงให้เห็นว่าใจความสำคัญของเรื่องคือสิ่งใด เป็นความสามารถทางภาษาของผู้ส่งสารที่ต้องคัดสรรถ้อยคำหรือวิธีการทางภาษามาช่วยในการนำเสนอความคิดหลักของตน และกลไกแสดงความเด่นนี้จะช่วยให้ผู้รับสารสามารถรับรู้และเข้าใจเจตนาของผู้ส่งสารได้ เพราะผู้รับสารจะแปลความคิดหลักได้จากภาษาที่ผู้ส่งสารแสดงออกมา และในทำนองเดียวกันกลไกแสดงความเด่นก็เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภาษาที่ช่วยให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ได้ว่่าอะไรคือสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการนำเสนอในข้อความดังกล่าว

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์กลไกการซ้ำในการแสดงความเด่น ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Jones (1977: 225-227) ที่ว่าการซ้ำเป็นกลไกสำคัญที่บ่งชี้ว่าอะไรเป็นแก่นหรือเป็นใจความสำคัญของข้อความ การกล่าวซ้ำเนื้อหาเดิมหลาย ๆ ครั้งเป็นการกล่าวถึงแก่นเรื่องไปตลอดข้อความ ช่วยชะลอการเพิ่มเติมสาระใหม่ในข้อความเพื่อให้ผู้รับสารไม่เกิดความสับสนและสามารถแยกสาระหลักออกจากสาระประกอบได้ และช่วยให้เข้าใจได้ว่าสาระหลักของเรื่องเป็นเรื่องใด

ดังนั้น การซ้ำ จึงหมายถึง การกล่าวถึงเนื้อหาความเดิมที่เคยกล่าวมาแล้วโดยการใช้รูปภาษาต่าง ๆ อ้างถึงเนื้อหาความเดิม เพื่อช่วยย้ำสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อให้ชัดเจนขึ้น และเน้นเจตนาของผู้ส่งสารในเรื่องที่กล่าวซ้ำนั้น การซ้ำยังเป็นการเชื่อมข้อความทั้งหมดไว้เป็นเรื่องเดียวกันด้วย

2. ข้อความการเลิกทาสที่ใช้ในการวิเคราะห์กลไกการแสดงความเด่นด้วยการซ้ำ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีทั้งสิ้น 30 ตอน ปรากฏในลักษณะข่าวในพระบรมมหาราชวัง ประกาศจากกระทรวงต่าง ๆ ข่าวการเสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชพิธีการต่าง ๆ พระราชบัญญัติเกี่ยวเนื่องกับการเลิกทาส ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนคัดเลือกมาจากเนื้อความที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินพระราชโบายการเลิกทาสที่ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ในสมัยรัชกาลที่ 5 เล่มที่ 1-6 (ช่วงที่ 1 ตั้งแต่พ.ศ. 2417 (จ.ศ. 1236) ถึงพ.ศ. 2422 (จ.ศ. 2422)) และในช่วงที่ 2 ตั้งแต่พ.ศ. 2427 (จ.ศ. 1246) – พ.ศ. 2453 (จ.ศ. 1272) มีรายละเอียดดังนี้

รายละเอียดของข้อความที่เกี่ยวกับเลกทาส 30 ตอน และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา

เรื่อง	ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่...แผ่นที่...วันที่...	สัญลักษณ์
1. ประกาศที่ 1	เล่มที่ 1 แผ่นที่ 1 ณ วันอาทิตย์ เดือนเจด ขึ้น 2 ค่ำ ปีมอดศก จุลศักราช 1236 เล่ม 1 น้ 1	(1 ประกาศที่ ๑)
2. ประกาศที่ 3 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิลแล พระราชบัญญัติ	เล่มที่ 1 แผ่นที่ 1 ณ วันอาทิตย์ เดือนเจด ขึ้น 2 ค่ำ ปีมอดศก จุลศักราช 1236 เล่ม 1 น้ 2 - 4	(2 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล)
3. ประกาศแผ่นดินเรื่องราชกิจจานุเบกษา	เล่มที่ 1 แผ่นที่ 1 ณ วันอาทิตย์ เดือนเจด ขึ้น 2 ค่ำ ปีมอดศก จุลศักราช 1236 เล่ม 1 น้ 5 - 6	(3 ราชกิจจานุเบกษา)
4. พระราชพิธีบรมราชาภิเษกในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	เล่มที่ ๑ วันจันทร์ เดือน ๘ แรมค้ ๑ ปีมอดศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๗ เล่ม ๑ น้ ๔๑ - ๔๔	(4 บรมราชาภิเษก)
5. ประกาศเปลี่ยนธรรมเนียมใหม่	เล่มที่ 1 วันจันทร์ เดือน 8 แรมค้ 1 ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 7 เล่ม 1 น้ 53 - 56	(5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)
6. ขาวเกาน์ซิลลอรอฟสเดด	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 85 วันอาทิตย์ เดือน 8 ^๐ ขึ้น 6 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 10 เล่ม 1 น้ 86 - 88	(6 ขาวเกาน์ซิลลอร)
7. ว่าด้วยเรื่องทาส แลกระเชียรอายุ	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 102 วันอาทิตย์ เดือน 8 ^๐ ขึ้น 5 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 12 เล่ม 1 น้ 109 - 113	(7 ว่าด้วยเรื่องทาส)
8. ขาวปรีวิเคาน์ซิลประมุขมือน้ำ	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 134 วันอาทิตย์ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 15 น้ 136 - 140	(8 ขาวถือน้ำ)
9. พระราชบัญญัติเคาน์ซิลลอฟสเดดคือที่ปรึกษาการแผ่นดิน	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 146 วันอาทิตย์ เดือน 9 แรม 3 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 16 เล่ม 1 น้ 146 - 152	(9 พรบ.เคาน์ซิล)
10. พระราชบัญญัติปรีวิเคาน์ซิลคือที่ปรึกษาในพระองค์	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 158 วันอาทิตย์ เดือน 9 แรม 10 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 17 เล่ม 1 น้ 158 - 161	(10 พรบ.ปรีวิเคาน์ซิล)
11. พระราชบัญญัติเรื่องกู้เงินแลขายตัวให้คิดดอกเบี้ยเพียงซังละบาท	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 180 วันอาทิตย์ เดือน 10 ขึ้น 10 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 19 เล่ม 1 น้ 180 - 182	(11 พรบ.กู้เงินแลขายตัว)
12. ประกาศเคหห้ามมิให้เล่นการพนันต่าง ๆ	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 197 วันอาทิตย์ เดือน 10 แรม 9 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 21 เล่ม 1 น้ 197 - 198	(12 ประกาศห้ามเด็กเล่นการพนัน)
13. คำต่างประเทศถวายไชยมงคล และ คำทรงสปีชตอบ	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 197 วันอาทิตย์ เดือน 10 แรม 9 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 21 เล่ม 1 น้ 199 - 200	(13 คำถวายไชยมงคล)
14. ประกาศลูกทาส	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 207 วันอาทิตย์ เดือน 11 ขึ้นค้ 1 ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 22 เล่ม 1 น้ 208	(14 ประกาศลูกทาส)
15. พระราชบัญญัติพิภคกระเชียรอายุลูกทาสลูกไทย	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 215 วันอาทิตย์ เดือน 11 ขึ้น 8 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 23 เล่ม 1 น้ 215 - 219	(15 พรบ.พิภคกระเชียรอายุ)
16. ประกาศกระเชียรอายุลูกทาสลูกไทย	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 215 วันอาทิตย์ เดือน 11 ขึ้น 8 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 23 เล่ม 1 น้ 219 - 220	(16 ประกาศกระเชียรอายุ)
17. ประกาศเพิ่มเติมห้ามมิให้เด็กเล่นการพนันต่างๆ	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 223 วันอาทิตย์ เดือน 11 ขึ้น 15 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 24 เล่ม 1 น้ 224	(17 ประกาศเพิ่มห้ามเด็ก)
18. ประกาศเรื่องโรงเรียน	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 257 วันอาทิตย์ เดือน 12 ขึ้น 7 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 27 เล่ม 1 น้ 257	(18 ประกาศเรื่องโรงเรียน)
19. ประกาศแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่าด้วยขายทาส	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 312 วันอาทิตย์ เดือน 2 ขึ้น 4 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 35 เล่ม 1 น้ 313 - 215	(19 ประกาศว่าด้วยขายทาส)
20. ประกาศแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่าด้วยทาสหนี	เล่มที่ 1 น้เบอร์ 400 วันอาทิตย์ เดือน 4 แรม 7 ค่ำ ปีมอดศก 1236 แผ่นที่ 46 เล่ม 1 น้ 403 - 406	(20 ประกาศว่าด้วยทาสหนี)
21. ลักษณะทาส	เล่มที่ 3 น้เบอร์ 89 วันอาทิตย์ เดือน 7 แรม 5 ค่ำ ปีชวดอัฐศก 1238 น้ 88 - 104, 107 - 112	(21 ลักษณะทาส)
22. พระราชบัญญัติลักษณะทาสมณฑลวันตเฉียงเหนือรัตนโกสินทร ศก 119	เล่ม 17 แผ่นที่ 14 วันที่ 1 กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก 119 เล่ม 17 น้ 134 - 137	(22 พรบ.วันตเฉียงเหนือ)
23. ประกาศเลื่อนกำหนดทำสารกรมธรรมทาสมณฑลวันตเฉียงเหนือ	เล่มที่ 17 วันที่ 16 ธันวาคม 119 เล่ม 17 น้ 532 - 533	(23 ประกาศเลื่อนวันตเฉียงเหนือ)
24. ประกาศให้กระทรวงมหาดไทยเปนเจ้าน้ำที่จ่ายกระดาษสำหรับใช้ทำสารกรมธรรม์สัญญา	เล่ม 18 น้ 273 วันที่ 11 สิงหาคม 120 เล่ม 18 น้ 273	(24 ประกาศกระทรวงมหาดไทย)
25. ประกาศเลื่อนกำหนดสารกรมธรรม์ทาสมณฑลพายัพ ครั้งที่ 2	เล่มที่ 18 แผ่นที่ 40 วันที่ 5 มกราคม รัตนโกสินทรศก 120 เล่ม 18 น้ 764	(25 ประกาศเลื่อนพายัพ 2)
26. เกี่ยวกับสารกรมธรรมทาส	เล่ม 19 น้ 158 วันที่ 8 มิถุนายน 121	(26 เกี่ยวกับสารกรมธรรม์ทาส)
27. ประกาศเลื่อนวันกำหนดทำสารกรมธรรม์ทาสมณฑลพายัพ ครั้งที่ 3	เล่ม 19 น้ 56 - 566 วันที่ 12 ตุลาคม 121	(27 ประกาศเลื่อนพายัพ 3)
28. ประกาศลดค่าตัวทาสในมณฑลบูรพา	เล่ม 21 หน้า 747 - 348 วันที่ 15 มกราคม 123	(28 ประกาศมณฑลบูรพา)
29. พระราชบัญญัติทาสรัตนโกสินทร ศก 124	เล่มที่ 22 หน้า 9 - 10 วันที่ 1 เมษายน รัตนโกสินทรศก 124 เล่ม 22 หน้า 9 - 10	(29 พรบ.ทาส ศก 124)
30. ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติลักษณะทาส ศก 124 ในมณฑลพายัพ	เล่มที่ 28 น้ 431 - 432 วันที่ 28 มกราคม 130 เล่ม 28 น้ 431 - 432	(30 ประกาศใช้ พรบ.ทาส ในพายัพ)

ตารางที่ 1 ข้อมูลข้อความการเลกทาส 30 ตอน และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์การแสดงความเด่นด้วยกลไกการซ้ำในข้อความการเลิกลา

นักภาษาศาสตร์ภาษาไทยได้จำแนกการซ้ำในภาษาไทยไว้ดังนี้ Chodchoey (Chodchoey Supa, 1988) จำแนกการซ้ำในภาษาไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปและการซ้ำความหมาย โดยการซ้ำดังกล่าวทำหน้าที่ 2 ประการคือ การเชื่อมโยงเนื้อความที่เป็นแก่นของเรื่อง และการย้ำเน้นสาระหลักอันเป็นวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ส่วนชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539) แบ่งการซ้ำออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การซ้ำรูป การซ้ำความ และการซ้ำโครงสร้าง

บทความนี้ได้้นำการจำแนกการซ้ำของชลธิชา บำรุงรักษ์ และสุภา ขตเชย ที่จำแนกการซ้ำไว้เหมือนกันคือ การซ้ำรูป และการซ้ำความ มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลไกการแสดงความเด่นด้วยการซ้ำจึงได้เกณฑ์ในการศึกษาดังนี้

เกณฑ์การวิเคราะห์การซ้ำ

1. การซ้ำรูป (Recurrence) เกิดจากการที่บางส่วนของข้อความมีรูปภาษาเหมือนกัน มีทั้งการซ้ำคำและการซ้ำวลี การซ้ำรูปแบบออกได้เป็น การซ้ำทุกส่วน และการซ้ำบางส่วน

2. การซ้ำความ (Paraphrase) เกิดจากการที่ใช้รูปภาษาใหม่ที่มีความหมายคงเดิมหรือใกล้เคียงกับรูปภาษาที่กล่าวมาก่อน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การพ้องความ หรือการพ้องความหมาย

การศึกษาการแสดงความเด่นในข้อความการเลิกลาเป็นการศึกษาถึงการสื่อความหมายที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสื่อสารกับประชาชน ในเรื่องพระราชปณิธานในการล้มเลิกระบบทาส และการสื่อความหมายเกี่ยวกับนโยบายและขั้นตอนต่าง ๆ ในการเลิกทาส ซึ่งพบว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลไกการซ้ำเพื่อสื่อความหมายถึงสิ่งเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าจะเป็นการซ้ำรูป การซ้ำความ หรือการซ้ำโครงสร้าง ต่างก็จัดเป็นการซ้ำเพื่อสื่อความหมายทั้งสิ้น เพราะกลไกการซ้ำมีหน้าที่ในการเชื่อมโยงเนื้อความที่เป็นใจความสำคัญของเรื่องและเน้นย้ำวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารไปตลอดเรื่องและเพื่อให้วัตถุประสงค์นั้นชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงพระราชดำริเกี่ยวกับการเลิกทาส และทรงกระทำการเลิกทาสด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เป็นระยะเวลานาน ทั้งนี้ทรงใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับประชาชนพลเมือง และข้าราชการบริพารทั้งที่เป็นนายทาส และตัวทาส รวมทั้งประชาชนทั้งหมดที่เป็นไพร่สมด้วย

ผู้รับสารที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งใจความสำคัญมาจนถึงมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนทั่วประเทศ โดยพระองค์ทรงระบุผู้รับสารเป็นประชาชนทั่วประเทศโดยระบุถ้อยคำอย่างชัดเจนลงไป 2 ตอน คือตอนที่ต้องการระบุว่าทุกคนต้องทราบพร้อมกันว่าหนังสือราชกิจจานุเบกษาจะใช้เป็นหนังสือทางราชการอย่างเดียวที่ส่งสารถึงประชาชน และในอีกตอนหนึ่ง คือ ตอนที่จัดให้ประชาชนทราบเรื่องพระราชบัญญัติกู้เงินและขายตัวทาส ที่ทรง

พระราชประสงค์ให้ทุกคนต้องทราบว่าทรงจะซื้อจะขายทาสได้ต้องทำตามกฎหมายและข้อบังคับอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดการขายทาสเกินราคาและผิดจากที่กำหนดไว้

การแสดงความสำคัญ ในด้านรูปแบบการสื่อสาร พบว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้รูปแบบในการสื่อความหมายหลายรูปแบบได้แก่ ประกาศต่อเนื่อง พระราชบัญญัติ ประกาศและพระราชบัญญัติข่าวในพระราชวัง ประกาศและออกคำสั่ง ประกาศทั่วไป ประกาศในรัชกาลที่ 4 พระราชบัญญัติและคำสาบาน และพระราชปรารภ โดยการสื่อสารแต่ละพระองค์ทรงเลือกรูปแบบแตกต่างกันไป

ในด้านจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร เมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายในการสื่อสารของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสามารถแบ่งลักษณะของจุดมุ่งหมายในการสื่อความแต่ละครั้งจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ การทรงแจ้งให้ทราบและทรงออกคำสั่ง การทรงออกคำสั่ง การทรงแจ้งให้ทราบ การทรงแจ้งให้ทราบและทรงขอความคิดเห็น การทรงแสดงความขอบคุณและทรงแจ้งให้ทราบ และการทรงอธิบายและทรงชี้แจง

สำหรับกลไกแสดงความเด่นด้านการใช้การซ้ำ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลไกการซ้ำความเพื่อแสดงความเด่นในเนื้อหาว่าจะเลิกทาส เพื่อสื่อความหมายว่า พระองค์ทรงพระราชดำริอันเป็นแนวคิดสำคัญในการเลิกทาสที่ว่า การกดขี่กันและกันเป็นการถ่วงความเจริญของบ้านเมือง พระองค์จึงทรงพระราชประสงค์ที่จะปลดปล่อยการกดขี่ที่มีอยู่ในประเทศไทยให้หมดสิ้นไป

พระองค์ทรงพระราชวินิจฉัยว่าการเลิกทาสไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่จะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยพระองค์ทรงกลวิธีในถ่ายทอดแนวความคิดและกำหนดวิธีปฏิบัติทรงแสดงให้เห็นว่าจะต้องละทิ้งสิ่งอันไม่เป็นความเจริญ ธรรมเนียมเก่าที่รกรุงรังไร้ประโยชน์ต้องเปลี่ยนแปลงเสีย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมที่เห็นว่า การกดขี่กันและกันเป็นเรื่องปกติให้ไปสู่ความคิดที่ว่า การกดขี่กันเป็นเครื่องถ่วงความเจริญ และพระองค์จะทรงปลดปล่อยการกดขี่ในประเทศนี้ให้หมดไป เพื่อให้ประชาชนของพระองค์ได้สุขสบายและพัฒนาประเทศให้เจริญเท่าเทียมชาติอื่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน เพราะเหตุที่ว่าพระองค์ทรงเมตตากรุณาต่อพสกนิกรที่เป็นทาสไม่ยอมให้ถูกกดขี่ใช้สอยหรือถูกเอารัดเอาเปรียบจึงทรงดำเนินการเลิกทาสอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ยังทรงห่วงใยพสกนิกรทั้งหลายมีการเสด็จเยี่ยมประชาชนดังที่เรียกกันว่า ประพาสต้น ทั้งยังทรงพระราชประสงค์ให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันในการประกอบอาชีพและแม้แต่การเข้ารับราชการก็มีได้ทรงส่งเสด็จผู้มาจากตระกูลไพร่หรือสามัญชนแต่อย่างใด ดังที่ได้ทรงส่งเสริมให้ขยายการศึกษาให้คนทั่วไปได้เรียนหนังสือเพื่อที่จะมีโอกาสประกอบอาชีพและเข้ารับราชการได้ พระองค์ทรงคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมืองและพสกนิกรเป็นสำคัญ

พระองค์ทรงตระหนักว่าพระองค์เองไม่สามารถจัดการเลิกทาสให้สำเร็จลุล่วงไปโดยกระทำได้ด้วยพระองค์เองผู้เดียว จำเป็นต้องมีข้าราชการพระบรมวงศานุวงศ์และทุก ๆ ฝ่ายให้ความร่วมมือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำพระทัยกว้างขวาง คือมิได้ทรงถือองค์อวดอ้างหรือถือดีในพระองค์เอง แต่กลับทรงถ่อมพระองค์ลงมา ทรงยอมรับฟังความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของเสนาข้าราชการ ดังเห็นได้จากการที่ทรงตั้งที่ปรึกษาข้าราชการแผ่นดินขึ้นมาอย่างเป็นทางการ แสดงให้เห็นว่าพระทัยอย่างกว้างขวางทั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีอำนาจเด็ดขาดในกิจการทั้งปวง แต่ก็ได้ทรงกระทำพระราชกรณียกิจนี้โดยอำนาจของพระมหากษัตริย์ให้คนเกรงกลัว แต่กลับทรงใช้วิธีการผ่อนปรนอันควรแก่กรณีและทรงดำเนินการชักชวน ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายได้เข้าใจด้วย

เมื่อวิเคราะห์การเข้าเพื่อเน้นย้ำความหมายที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าต้องการสื่อสารเป็นหลัก และวิเคราะห์ว่าทรงใช้ลักษณะการเข้าเพื่อสื่อความหมายสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การเข้าเพื่อแสดงความเด่นในวาระเลิกทาส

1. การเข้าความหมายเพื่อแสดงการดำเนินนโยบายตามหลักคุณประโยชน์

1.1 การเข้าความหมายเรื่องการทำนุบำรุงบ้านเมือง

1.1.1 คำรูปคำ “ทำนุบำรุง”

1.1.2 คำรูปวลี “ทำนุบำรุงแผ่นดิน”

1.1.3 คำความหมายวลีเรื่อง “การทำนุบำรุงบ้านเมือง”

1.2 การเข้าความหมายเรื่องความเจริญและคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและราษฎร

1.2.1 คำรูปคำ “การเจริญ”

1.2.2 คำรูปคำ “ความเจริญ”

1.2.3 คำความหมายวลีเรื่องความเจริญและคุณประโยชน์ของประเทศและราษฎร

2. การเข้าความหมายเรื่องการลดการกดขี่ในบ้านเมือง

2.1 การเข้าความหมายวลี “การกดขี่”

2.2 การเข้าความหมายวลี “มีพระราชประสงค์จะยกเลิกสิ่งที่เป็นการกดขี่ในประเทศไทย”

3. การเข้าความหมายเรื่องการดำเนินนโยบายเลิกทาสตามหลักทางสายกลาง

3.1 การเข้าความหมายเรื่อง การลด

3.2 การเข้าความหมายเรื่อง ความค่อยเป็นค่อยไปตามเวลา

3.3 การเข้าความหมายเรื่อง การจะเลิกทาสอย่างรวดเร็วไม่ได้

4. การเข้าความหมายเรื่องการปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาราชการแผ่นดินและที่ปรึกษาส่วนพระองค์

4. การอภิปรายผลการวิเคราะห์กลไกการเข้า 4 ลักษณะการแสดงความเด่นในเรื่องการเข้าความที่แสดงถึงนโยบายการเลิกทาสที่ปรากฏในวาระเลิกทาสทั้ง 30 ตอน ทำให้เห็นว่ากลไกการเข้า เป็นกลไกที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้เป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งในการแสดงความมุ่งหมายและแนวทางพระราชดำริในการเลิกทาส ดังนี้

1. การเข้าความหมายเพื่อแสดงการดำเนินนโยบายตามหลักคุณประโยชน์

หลักคุณประโยชน์ คือ การคำนึงถึงประโยชน์แก่คนจำนวนมากทั้งทาสและเจ้าของ เอาประโยชน์ของทั้งสองมารวมกันให้เกิดเป็นประโยชน์ของประเทศชาติ หากสามารถตกลงกันในเรื่องผลประโยชน์ระหว่างทุกฝ่ายได้แล้ว การดำเนินงานก็ย่อมได้รับความร่วมมือ ลดทอนอุปสรรคลง และทำให้แผนงานสำเร็จได้ ดังจะเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีเข้าความหมายในเรื่องพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการทำนุบำรุงประโยชน์บ้านเมือง ดังนี้

1.1 การเข้าความหมายเรื่องการทำนุบำรุงบ้านเมือง

ทำนุบำรุง หมายถึง เอาใจใส่ดูแลเลี้ยงดู เช่น ทำนุบำรุงบิดามารดา, ทำนุบำรุงบุตรธิดา; ช่อมแซมรักษา, อุดหนุนให้เจริญขึ้น, เช่น ทำนุบำรุงวัด; ธารรักษาไว้ เช่น ทำนุบำรุงศาสนา ทำนุบำรุงบ้านเมือง, ทะนุบำรุง กวี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 258)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปกครองดูแลประเทศชาติ ด้วยทรงพระราชปณิธานในการทำนุบำรุงแผ่นดิน พระองค์ทรงเอาใจใส่เลี้ยงดูประชากรราษฎรและทรงคำนึงถึงความเป็นอยู่ของประชาชน ทรงตั้งพระราชหฤทัยในการธำรงรักษาพระนครและจัดการทุกสิ่งให้เจริญขึ้นเพื่อให้ประเทศชาติของพระองค์ก้าวหน้าเจริญทัดเทียมนานาประเทศ

พบกลไกการเข้าดังต่อไปนี้

1.1.1 คำรูปคำ “ทำนุบำรุง”

... ที่ปรึกษาข้าราชการรับ**ทำนุบำรุง**ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท... (8 ขว่ถือน้ำ)

... อยากจะทรง**ทำนุบำรุง**ให้วัฒนาการเจริญยิ่งขึ้น ให้ดำรงไปได้สืบกาลนาน... (14 ประกาศลูกทาส)

1.1.2 คำรูปวลี “ทำนุบำรุงแผ่นดิน”

... ทรงพระราชดำริในการที่จะ**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**... (1 ประกาศที่ ๑)

... ทรงพระราชดำริหัตถ์ตรองในการจะ**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**ให้เรียบร้อย... (3 ราชกิจจานุเบกษา)

... เพื่อจะได้ช่วย**ทำนุบำรุง**ให้เปนคุณเปนประโยชน์แก่**แผ่นดิน**... (6 ขว่ถือน้ำ)

... เพื่อจะได้ช่วยเราคิด**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**ให้เปนคุณเปนประโยชน์มีความเจริญสมบูรณ์แลราษฎรทั้งปวงให้มีความสุขความเจริญขึ้นโดยชอบธรรมอันดี... (8 ขว่ถือน้ำ)

... มีเวายุติปรีชาได้รับราชการ**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**มา... ได้เป็นที่ปรึกษาอาหารเพนที่ไว้วางพระไทยของพระเจ้าแผ่นดิน จะต้องเป็นผู้ช่วย**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**ให้เต็มสติปัญญาของตน...การซึ่งจะ**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**ให้เจริญขึ้น...คิดอ่านการสิ่งใดซึ่งจะช่วย**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**ให้มีความเจริญ...คงจะเป็นการดีเพนแน่... (8 ขว่ถือน้ำ)

... ช่วยกัน**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**... แลเพนคุณเพนประโยชน์แก่แผ่นดิน ให้ราษฎรมีความสุขโดยตรงโดยแท้ดังพระราชประสงค์... (8 ขว่ถือน้ำ)

... ได้เห็นท่านเสนาบดีซึ่งได้ช่วย**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**... ช่วยคิดราชการ**ทำนุบำรุง**ในตัวข้าพเจ้า... กัน (12)

... แล**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**ให้มีความเจริญ ด้วยเต็มสติปัญญา ความคิดเต็มอำนาจให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขได้... ช่วยคิดราชการ**ทำนุบำรุงแผ่นดิน**นี้... (12)

1.1.3 ข้ำความหมายวลีเรื่อง “การทำนุบำรุงบ้านเมือง”

มีการใช้คำพ้องความ ในความหมาย **ทำนุบำรุง** ว่า **ทำนุบำรุงรักษา**

พบว่ามีการใช้คำพ้องความหมาย **บ้านเมือง** ได้แก่ **บ้านเมือง พระนคร พระราชอาณาจักร พระราชอาณาจักร** ดังข้อความ

... ตั้งพระราชหฤทัยประสงค์จะทรงจัดการ**ทำนุบำรุงพระนคร**... (2 ว่าด้วยตั้งเกณฑ์)

... ตั้งพระราชหฤทัยที่จะ**ทำนุบำรุงพระราชอาณาจักร**ให้มีความสุขความเจริญ... (5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)

... เพื่อจะช่วยคิดราชการแผ่นดิน ซึ่งจะมีคุณมีประโยชน์**ทำนุบำรุงพระนครทั่วพระราชอาณาเขต** ให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข... (9รบ.เคาน์ซิล)

... ประกอบด้วยพระมหากษัตริย์ชาวยุทธที่จะ**ทำนุบำรุงรักษา** พระบรมพุทธานุภาพเป็นที่สันติการล้อมใส พระราชหฤทัยโอบอ้อมรักษาสมณพราหมณาประชาราษฎร **ทั่วพระราชอาณาเขตขอบขันธสีมา**บันดาพึงพระบรมโพธิสมภารได้รับพระราชทานทำมาหากินอยู่เย็นเป็นสุขทั่วกัน... (11 รบ.กู้เงินแลขายตัว)

... อนึ่ง ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นผู้แทนคอเวนเมนต์ต่างประเทศ... คงจะมีความยินดีด้วยเมืองสยามนี้ ซึ่งเป็นเมืองจะตั้งตัวใหม่ให้ได้จัดการ**ทำนุบำรุงบ้านเมือง**ให้เต็มตามกำลังแลอำนาจ... (13 คำถวายไชยมงคล)

1.2 การข้ำความหมายเรื่องความเจริญและคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและราษฎร

เจริญ หมายถึง เติบโต, งอกงาม, ทำให้งอกงาม เช่น เจริญทางพระราชไมตรี เจริญสัมพันธไมตรี; มากขึ้น. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 322)

คุณประโยชน์ หมายถึง ลักษณะที่เป็น ประโยชน์ เช่น สมุนไพรมีคุณประโยชน์ในการทำยารักษาโรคได้

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 253)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการเลิกทาสด้วยการคำนึงถึงหลักแห่งความเจริญของประเทศชาติ ทรงต้องการให้บ้านเมืองพัฒนาขึ้นทั่วราชอาณาจักร และหลักคุณประโยชน์ของราษฎรและประเทศ ลักษณะการแสดงความเด่นในเรื่องนี้ได้แก่ การข้ำความหมายเรื่องความเจริญ และคุณประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประเทศและประชาชนในปกครองของพระองค์

1.2.1 ข้ำรูปคำ “การเจริญ”

... ทรงพระอนุสรคำนึงถึงธรรมเนียมบ้านเมืองมาแต่โบราณ ธรรมเนียมใดเป็นการ**เจริญ** มีคุณมีประโยชน์เพนยุติธรรมแล้ว... (15 รบ.พิทักษ์กระเชียราย)

... **การเจริญ**ในบ้านเมืองก็คงจะมีเพนแน่ไม่ต้องสงสัย... จะเป็นการ**เจริญ**แก่บ้านเมืองจะมีความสุขแก่ราษฎร... (8 ขว่ถือน้ำ)

... ให้ดำริทริการซึ่งเพนคุณเพน**การเจริญ**แก่บ้านเมือง แลยกบ้านเมืองให้ใหญ่โตปราศจากไถยอันตรายสืบไป... (8 ขว่ถือน้ำ)

... ข้าพเจ้ามีความปรารถนาว่า การสิ่งใดซึ่งเพน**การเจริญ**มีคุณแก่ราษฎรควรจะเป็นไป... (8 ขว่ถือน้ำ)

... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ในการสุจริตอย่างเดียวจะให้การทั้งปวงซึ่งเพน**การเจริญ**แก่บ้านเมืองสำเร็จไป... (8 ขว่ถือน้ำ)

1.2.2 ข้ำรูปคำ “ความเจริญ”

...เราหมายเพนแน่ว่าการต่อไปข้างหน้าบ้านเมืองคงจะมี**ความเจริญ**... (6 ขว่ถือน้ำ)

...เมื่อการทั้งปวงสำเร็จแล้ว บ้านเมืองก็คงมี**ความเจริญ**เพนแน่ ... (6 ขว่ถือน้ำ)

...เราได้ตั้งให้...เพนที่ปรึกษาการแผ่นดิน เพื่อจะได้ช่วย**ทำนุบำรุง**ให้เพนคุณเพนประโยชน์แก่แผ่นดิน แลราษฎรทั้งปวงให้มีความสุข**ความเจริญ**ถาวรโดยชอบธรรมด้วยดี... (6 ขว่ถือน้ำ)

1.2.3 ข้ำความหมายวลีเรื่องความเจริญและคุณประโยชน์ของประเทศและราษฎร

... ตั้งพระราชหฤทัยจะดำรงรักษาพระนครขอบขันธสีมา **ทั้งพระบรมวงษานุวงศ์ ข้าราชการแลราษฎร**ให้ถาวรวัฒนายิ่งขึ้นไป... (2 ว่าด้วยตั้งเกณฑ์)

... ข้าพระพุทธเจ้าขอกระทำสัตยาณสัตย์...จะกราบทูลด้วยเต็มสติปัญญา แลเต็มความคิดตรง...เพนการดีมีคุณเพน**ความเจริญ**... (9รบ.เคาน์ซิล)

... แลจะให้เป็นคุณเพนประโยชน์แก่แผ่นดินให้ราษฎรมีความสุขได้โดยชอบธรรมทุกประการ... (9 รบ.เคาน์ซิล)

... ข้าพระพุทธเจ้าจะกราบทูลปรึกษา...เพนการดีมีคุณเพน**ความเจริญ**...จะคิดเพนคุณเพนประโยชน์แก่แผ่นดิน ให้ราษฎรมีความสุขโดยความชอบธรรมทุกประการ... (10 รบ.ปริวิเคาน์ซิล)

... เหนว่าจะเพนการดีมีคุณแก่ราษฎรมาก... ขอท่านทั้งปวง

จึงช่วยกันตั้งใจคิดจัดการซึ่งได้เห็นว่า**пенดิ**แล้วนี้ ให้สำเร็จไปจะได้ **пенความสุข**ทั่วกัน (13 คำถวายไข่มยมงคล)

... เพื่อจะให้**пенคุณ****пенประโยชน์**มีความสุขเจริญ แก่ชน **ชาวสยาม**ต่อไปภายหน้า...โปรดตั้งพระราชบัญญัติเรื่องลูกหาชลูก **ไทย**ไว้ครั้งนี้ ก็เป็นการดีการชอบคงจะรุ่งเรืองแก่บ้านเมืองราษฎร จะอยู่เย็นเป็นสุขขึ้นบ้าง (16 ประกาศเกษียณอายุ)

... ถ้าเล่าเรียนได้ชำนาญในการหนังสือแล้วความดีงามความ **เจริญ** ก็จะมีบุตรหลานของท่านทั้งปวงไปสืบกาลนาน (18 ประกาศ เรื่องโรงเรียน)

... กรุงสยามจึงจะมีความสุขสมบูรณ์เท่าทันประเทศอื่น ... การเลิกทาสสมควรจะต้องผ่อนผันเล็กน้อยไปเป็นลำดับตามควร แก่การจึงจะ**пенประโยชน์**ดีด้วยประการทั้งปวง (29 พรบ.ทาส ศก 124)

... เพื่อจะช่วยเหลือราชการแผ่นดิน ซึ่งจะมี**คุณมีประโยชน์**ท่าน บำรุงพระนครทั่วพระราชอาณาเขต ให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข ... (9 พรบ.เคาน์ซิล)

2. การทำความเข้าใจเรื่องการลดการกตขี่ในบ้านเมือง

2.1 การทำความเข้าใจวลี “การกตขี่”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริ เกี่ยวกับเรื่องการกตขี่หมั่งเฮอรัตเอาเปรียบของผู้ที่มีอำนาจกว่า ต่อผู้น้อยเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง และเป็นสิ่งถ่วงความเจริญของบ้าน เมือง ทรงใช้กลไกการทำความเข้าใจ ด้วยคำว่า **กตขี่**แก่กัน การกตขี่ **แก่กัน** การกตขี่ **แก่กัน**ทั้งปวง ดังนี้

... เป็นต้นว่า **กตขี่**แก่กัน ถ้าเมืองใดประเทศใด ยังถือตาม ที่**пенการกตขี่**แก่กันนั้นอยู่แล้วก็เห็นว่าประเทศนั้นเมืองนั้นยังไม่มี ความเจริญ**пен**แน่... (2 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล)

... ประเทศที่ใช้**การกตขี่**ให้ผู้น้อยหมอบคลานกราบไหว้ต่อ เจ้านายแลผู้มีบันดาศักดิ์ที่เหมือนกับธรรมเนียมในประเทศสยามนั้น บัดนี้ประเทศเหล่านั้นก็ได้เลิกเปลี่ยนธรรมเนียมนั้นหมดทุกประเทศ ด้วยกันแล้ว ... (5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)

... แลธรรมเนียมที่หมอบคลานกราบไหว้ในประเทศสยาม นี้ เห็นว่า**пенการกตขี่**แก่กันแข็งแรงนัก... ธรรมเนียมอันนี้แลเห็น ว่า**пенต้น** แห่งการที่**пенการกตขี่**แก่กันทั้งปวง... (5 เปลี่ยน ธรรมเนียมใหม่)

2.2 การทำความเข้าใจวลี “มีพระราชประสงค์จะยกเลิก สิ่งที่เป็นการกตขี่ในประเทศไทย”

พระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องการกตขี่หมั่งเฮอรัตเอาเปรียบที่ ทรงอยู่ในพระราชหฤทัยของพระองค์นั้นทรงเห็นว่าเป็นสิ่งไม่ดี ทรง ตั้งพระราชหฤทัยแน่วแน่ที่จะจัดการให้ระบบการกตขี่หมั่งเฮอรัต การเอาคนลงเป็นทาสในประเทศไทยหมดสิ้นไป และทรงตั้งพระราช ปณิธานว่าจะลดการกตขี่ในประเทศไทยให้หมดไป ทรงใช้กลไกการ เข้าเพื่อสื่อความหมายดังนี้

... จึงได้ทรงลดหย่อนผ่อนพระราชอิศริยศลหลายอย่าง

โปรดให้ขุนนางยืนเฝ้า แลนั่งเก้าอี้ที่เสมอกันก็มีได้ทรงถือพระองค์ เพราะจะให้ท่านทั้งหลายเห็น**пен**แน่ว่าจะ**ทรงปลดปล่อย**การ กตขี่ที่มีอยู่ในบ้านเมืองนั้น ให้ลดน้อยถอยลงไปทุกครั้งทุกคราว... (2 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล)

“... การสิ่งไรที่เป็นการกตขี่แก่กันให้**ได้ความ**ยากลำบาก นั้น **ทรงพระราชดำริ**ที่จะไม่ให้มีแก่ชนทั้งหลายในพระราช อาณาจักรต่อไป ก็เพราะเพื่อจะให้**เห็นความดี**ที่จะไม่มีการกตขี่ แก่กันในบ้านเมืองนั้นอีกต่อไป ประเทศใดเมืองใดที่ได้ยกธรรมเนียมที่เป็นการกตขี่ซึ่งกันและกัน ประเทศนั้นเมืองนั้น ก็เห็นว่า มีแต่ความเจริญมาทุก ๆ เมืองโดยมาก... ก็ในประเทศสยามนี้ ธรรมเนียมบ้านเมืองที่เป็นการกตขี่แก่กัน อันไม่ต้องด้วยยุติธรรม นั้น ก็ยังมีอยู่อีกหลายอย่างหลายประการ จะต้องคิดลดหย่อน ผ่อนเปลี่ยนเสียบ้าง... แลธรรมเนียมที่หมอบคลานกราบไหว้ใน ประเทศสยามนี้ เห็นว่า**пенการกตขี่**แก่กันแข็งแรงนัก... ธรรมเนียม อันนี้แลเห็นว่า**пенต้น** แห่งการที่**пенการกตขี่**แก่กันทั้งปวง... (5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)

... ก็ให้พึงรู้ว่าการที่เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่ เลิกหมอบคลาน ไหว้ยืนให้เดินนั้นเพราะจะให้**เห็น****пен**แน่ว่าจะ**ไม่มีการกตขี่**แก่กัน ในการที่ไม่**пенยุติธรรม**อีกต่อไป เมืองใดประเทศใดผู้ที่**пенใหญ่** มิได้ทำการกตขี่แก่ผู้น้อย เมืองนั้นประเทศนั้นก็คงมีความเจริญ**пен** แน่... (5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)

3. การทำความเข้าใจเรื่องการดำเนินนโยบายเลิกทาสตาม หลักทางสายกลาง

ในการเลิกทาสของประเทศไทย ใช้เวลายาวนานถึง 31 ปี แสดงถึงหลักการดำเนินการเลิกทาสว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงธรรมเนียมเดิม และเปลี่ยนแปลงระบบทาสที่เคยมีมา โดยไม่กระทำการหักโหม รุนแรง แต่ก็**ไม่ทรงปล่อย**ไปตามเดิม จะเห็นได้ว่าพระองค์ทอด ระยะเวลาให้มีการค่อยเป็นค่อยไปมิใช่จะ**ให้สำเร็จ**ลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้คนที่เกี่ยวข้องมีเวลาปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ตามสมควร เท่ากับเป็นการประนีประนอมระหว่างบุคคลที่มีผลประโยชน์ ขัดแย้งให้ลงรอยกัน

พระองค์ทรงใช้กลไกการเข้าแสดงถึงหลักการดำเนินการ ตามหลักทางสายกลาง คือ การผ่อนปรนตามสมควร ไม่กระทำการ หักโหมรวดเร็วจนอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ พบ กลไกการเข้าดังนี้

3.1 การทำความเข้าใจเรื่อง การลด

พระองค์ทรงทำความเข้าใจเรื่องการลด เพื่อเน้นย้ำความ หมายในการดำเนินแนวทางการเลิกทาสว่าจะทำให้สิ่งที่**เป็นการกตขี่** ลดน้อยลง โดยใช้วิธีการผ่อนลง หรือทำให้เบาบางลง การลดหย่อน สิ่งต่าง ๆ ที่ทรงทำเช่น ทรงลดหย่อนพระราชอิศริยศลลง ทรง ลดหย่อนคำตัวทาสให้พอมีเวลาหลุดเป็นไท ทรงลดหย่อนกฎหมาย บางประการที่เห็นว่า**ไม่เหมาะสม**กับสภาพบ้านเมืองปัจจุบัน

ลด หมายถึง น้อยลง ต่ำลง หรือทำให้น้อยลงต่ำลงกว่าที่มีอยู่เป็นอยู่แต่เดิม เช่น น้ำลด ลดโทษ ผ่อนลง เช่น ลดผีเท้า ลดผีจักร, เอาออก เช่น ลดฝาเรือนออกด้านหนึ่งทำให้ห้องโล่งขึ้น, หย่อนตัวลงนั่งหรือนอน เช่น ลดตัวลงนั่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 986)

ลดหย่อน หมายถึง ผ่อนให้เบาลง เช่น ลดหย่อนภาษี ขอลดหย่อน ดอกเบี้ยจากร้อยละ ๑๒ เป็นร้อยละ ๑๐, ทูลา เช่น ลดหย่อนโทษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 986)

พบกลไกการซ้ำความหมายเรื่องการลดโดยใช้คำพ้องความหมายได้แก่ **ลด ลดหย่อน ผ่อนลง**

ดังข้อความ

- **ลดหย่อน**

(ขอความสัติยข้าราชการทั้งปวงก็ต้องการ) ...**ลดหย่อน** เหมือนกัน... (8 ข่าวลือน้ำ)

ก็**ลดหย่อน**ดอกเบี้ย...เพนประโยชน์ทั้งสองฝ่าย... (11 พรบ. กู้เงินแลขายตัว)

- **ลดหย่อนผ่อน... ลง**

ลดหย่อนผ่อน... ลงหลายอย่าง... (2 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล)
ให้**ลดหย่อนผ่อน**ดอกเบี้ยลงบ้าง... (11 พรบ. กู้เงินแลขายตัว)

ให้**ลดหย่อนผ่อน**ดอกเบี้ยลง... (11 พรบ. กู้เงินแลขายตัว)

- **ลดหย่อน... ลง**

ลดหย่อนพระราชพิธีศรัทธา... (8 ข่าวลือน้ำ)

ลดหย่อนถอนวิธีทาสลงโดยลำดับมาจนบัดนี้ ... (29 พรบ. ทาษ ศก 124)

ลดหย่อนประเพณีทาษให้ยิ่งน้อยลงได้อีกชั้นหนึ่ง... (29 พรบ. ทาษ ศก 124)

- **ลดน้อยถอยลง**

ลดน้อยถอยลงไปทุกครั้งทุกคราว... (2 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล)

ลดน้อยถอย...ลงทุกที... (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

- **ลดหย่อนผ่อนเปลี่ยน**

ลดหย่อนผ่อนเปลี่ยน ... (5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)

- **ผ่อนหย่อน**

ผ่อนหย่อนไปก่อให้อาไศรยนายเงิน ได้กินอยู่นุ่มนวลไปพลาง ๆ ก่อน (15)

- **ลด**

ลดค่าตัว... ๗ ปีเสดทาษก็จะต้องเลิกหมดไปโดยเร็ว ... (16 ประกาศเกษียรอายุ)

ลดกระเสียรอายุลูกทาษ ... (15 พรบ. พิกัดกระเชียรอายุ)

ถ้าจะให้**ลด**ค่าตัวดังนี้แล้ว ก็จะต้องทำไปให้ตลอด (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

- **ลด...ลง**

ลดพิกัดกระเชียรอายุลูกทาษลงชั้นหนึ่ง ๆ แล้ว... (16 ประกาศเกษียรอายุ)

3.2. การซ้ำความหมายเรื่อง ความค่อยเป็นค่อยไปตามเวลา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกระทำการเลิกทาษด้วยการผ่อนปรนตามควร ไม่รวบรัดหักโหม แต่จะค่อยเป็นค่อยไป โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานว่าการกระทำทุกอย่างต้องใช้เวลา โดยจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะทำค่อย ๆ เปลี่ยนแปลง ปลดปล่อยไปตามเวลา ตามที่จะเป็นไปได้

- **ค่อย, ค่อย ๆ**

ค่อย... เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาที่ควรแก่กาลที่จะเปลี่ยนแปลงได้ (5 เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่)

ค่อย ๆ ดำเนินการทีละเล็กละน้อย แต่ให้ทำตลอดไป (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ค่อยตรอนไปได้ทีละเล็กละน้อยพอให้เบาบางเข้าทุกที (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ความทาษลูกนี้ก็จะ**ค่อยบางเบา**น้อยลง (11 พรบ. กู้เงินแลขายตัว)

- **ทีละน้อย ๆ, ทีละเล็กละน้อย**

ปลดปล่อย ... ปลดปล่อยไปได้**ทีละน้อย ๆ** (2 ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล)

ดำเนินการ**ทีละเล็กละน้อย** แต่ให้ทำตลอดไป (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ทีละเล็กละน้อยตามการตามเวลา (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ค่อยตรอนไปได้**ทีละเล็กละน้อย**พอให้เบาบางเข้าทุกที (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ทีละน้อย ๆ เรียบร้อยไปตามเวลาตามการ (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

พอเป็นช่องเป็นคราวควรจะไปได้ก็ให้ไป**ไปทีละเล็กละน้อย** ต่อเมื่อไรได้แก้ต้นรากต้น หัว ...การนี้ก็จะสำเร็จได้ (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

พอทำเล็กละน้อยไปก่อน แล้วจึงค่อยใหญ่ขึ้นไปทุกที (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

การทำมาหากินจะบริบูรณ์ขึ้นได้**ทีละน้อย ๆ** (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

หันการเข้ามาหาการดีตามกาลตามเวลา**ทีละเล็กละน้อย**ทุก ๆ ครั้ง ทุก ๆ คราวไป (16 ประกาศเกษียรอายุ)

ค่อยตรอนผ่อนไป **ทีละเล็กละน้อย** ตามการตามเวลา กว่าจะเรียบร้อยไปได้ (15 พรบ. พิกัดกระเชียรอายุ)

- **ไปไปตามเวลาตามกาล, ตามการ, ให้เวลา**

แต่คิดเห็นว่า ถ้าเป็น**ช่อง**พอจะ**ทำได้**ก็ต้องจัดไป **พอให้ไปทางของการใหญ่ ๆ** เหล่านั้น เมื่อจะ**ไป**ได้เมื่อไร ก็จะ**ไป**ตามการ (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

การควรจะให้ตลอดไปก็จะจัดการให้ตลอดไป**ตามการที่ควร** (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ชักถอนให้...เบาบางขึ้นด้วยถึงการ**ต่อไป**ข้างน่าจะเล็กลดตรอน...ก็จะค่อยง่ายขึ้น (7 ว่าด้วยเรื่องทาษ)

ถ้าจะตัดลงให้ภามีเวลาหลุดพ้นไทยได้บ้าง เห็นว่าจะเป็น การดีก็อาจจะถอนตัวได้ (7 ว่าด้วยเรื่องทาส)

การซึ่งจะจัดต่อไปข้างหน้านั้นท่านทั้งปวงคงจะให้สำเร็จได้ ทุกประการ (13 คำถวายไชยมงคล)

ทีละเรื่องทีละเรื่องไปกว่าจะแล้วทั้งสิ้น การนี้ก็เป็นภาระใหญ่ (13 คำถวายไชยมงคล)

... คงจะไม่สูญเสียเปล่าจะได้สำเร็จไปตามเวลา ซึ่งควรจะ สำเร็จไปได้เป็นลำดับไป (13 คำถวายไชยมงคล)

ค่อยตัดถอนผ่อนไป ทีละเล็ก ทีละน้อย **ตามการตามเวลา** กว่าจะเรียบร้อยไปได้ (15 พรบ.พิภคกระษียรอายุ)

จำต้องผ่อนให้เป็นประโยชน์แก่นายเงินบ้าง ให้ลูกทาส **ภามีเวลา**หลุดพ้นไทยได้บ้าง (15 พรบ.พิภคกระษียรอายุ)
ไว้เป็นปานกลางจะได้เป็นทางที่จะได้ตัดแปลงผ่อนผัน (16 ประกาศเกษียรอายุ)

หันการชั่วมาหาการดีตามกาลตามเวลาที่เล็กลงมาลง น้อยทุก ๆ ครั้ง ทุก ๆ คราวไป (16 ประกาศเกษียรอายุ)

เป็นปานกลาง ภาจะให้ได้เป็นทาง... ไว้บ้าง... ไว้ใช้ขอ เข้าใจเสียก่อน (16 ประกาศเกษียรอายุ)

ผู้ที่อยู่อันสบายกลับกลายมาถูกร้อนโดยเร็ว ก็คงจะไม่สบาย ไปต่าง ๆ แล้วก็เป็นที่ขาดทุน (16 ประกาศเกษียรอายุ)

ผ่อนผันแต่เรื่องลูกทาส (16 ประกาศเกษียรอายุ)

เป็นปานกลาง ภาให้เป็นหนทาง (16 ประกาศเกษียรอายุ)

การใช้ทาสก็ควรจะน้อยลงลง **ทุกครั้งทุกที**การดีก็จะมาก ขึ้นรำไป (16 ประกาศเกษียรอายุ)

ความผ่อนหาสิ่งสว่าง เสื่อมส่างการที่ชั่วได้ (16 ประกาศ เกษียรอายุ)

ตัดต่อเพิ่มเติมขึ้นตามกาลตามเวลาที่จะเป็นไปได้ทุกสิ่งทุก อย่าง (16 ประกาศเกษียรอายุ)

การเลิกทาสสมควรจะต้องผ่อนผันเลิกถอนไปเป็นลำดับ **ตามควรแก่การ**จึงจะเป็นประโยชน์ดีด้วยประการทั้งปวง (29 พรบ. ทาส ศก 124)

3.3 การเข้าใจความหมายเรื่อง การจะเลิกทาสอย่างรวดเร็วไม่ได้

พระองค์ทรงเน้นย้ำความหมายว่าการเลิกทาสหรือการ เปลี่ยนแปลงระบบธรรมเนียมเดิมที่เคยมีมานั้น จะทำอย่างจุ่มจุ่มหัก รวบรัดเอาอย่างที่ต้องการไม่ได้ จำต้องใช้เวลาให้ค่อยเป็นค่อยไป เพราะ จะเกิดผลกระทบต่อคนจำนวนมาก ทรงแสดงการเข้าใจความหมายว่า การ เปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้นจะทำอย่างหักโหมจุ่มจุ่มไม่ได้ ดังข้อความ

- **เข้าใจความเรื่อง การเลิกทาสจะทำได้โดยเร็วไม่ได้**

... ให้แล้วไปในครั้งเดียวคราวเดียวนั้นไม่ได้ (5 เปลี่ยน ธรรมเนียมใหม่)

... จุ่มจุ่มหักเอาทีเดียว ...ไม่ได้... (7 ว่าด้วยเรื่องทาส)

... จะเลิกถอนเงินแผ่นดินเสียก็ยังไม่ได้ง่าย ๆ ... (7 ว่าด้วย เรื่องทาส)

... จะเลิกถอนตัดถอนไปโดยเร็วไม่ได้ ... (7 ว่าด้วยเรื่องทาส)

... การเหล่านี้ก็เป็นภาระสำคัญซึ่งจะจัดให้สำเร็จไปโดย เรวนั้นไม่ได้... (13 คำถวายไชยมงคล)

- **เข้าใจความเรื่อง การเลิกทาสโดยเร็วจะทำให้เกิดปัญหา**

แต่... เลิกถอนหลุดค่าตัวเสียทีเดียว... ก็จะเป็นอันตรายตายไป (7 ว่าด้วยเรื่องทาส)

มิ... เลิกถอนโดยเร็ว แข่งแรง.. (15 พรบ.พิภคกระษียรอายุ)

... ถ้าจะเลิกถอนเสียโดยเร็วนี้เงินซึ่งสำหรับจะใช้จ่ายราชการ ก็ยังไม่มีมือที่จะทำการงานโยธาต่าง ๆ... (15 พรบ.พิภคกระษียรอายุ)

... จะเลิกถอนเสียทันทีก็หน้าที่ที่จะเกิดความลำบากใน ประชุมชนทั้งหลายได้มากอยู่ (29 พรบ.ทาส ศก 124)

4. การเข้าใจความหมายเรื่องการปรึกษาหารือกับที่ปรึกษา ราชการแผ่นดินและที่ปรึกษาส่วนพระองค์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำพระทัย ขว้างขวาง คือ มิได้ทรงถือองค์ดวงอ้างหรือถือดีในพระองค์เอง แต่ กลับทรงถ่อมตนลงมา ยอมรับฟังความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของเสนาข้าราชการ ดังเห็นได้จากการตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ขึ้นมาอย่างเป็นทางการ แสดงให้เห็นว่าพระทัยอย่างกว้างขวาง ทั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีอำนาจเด็ดขาดในกิจการทั้งปวง แต่ก็มิได้ทรงกระทำพระราช กรณียกิจนี้โดยอำนาจของพระมหากษัตริย์ให้คนเกรงกลัว แต่ กลับทรงใช้วิธีการผ่อนปรนอันควรแก่กรณีและทรงดำเนินการ ชักชวน ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายได้เข้าใจด้วย ทรงตั้งที่ปรึกษา ใหญ่และทรงอนุญาตให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ไมถือเป็น ความผิด ความเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ พระองค์ทรงใช้การเข้าใจความ ในเรื่องการตั้งที่ปรึกษาและความสำคัญของที่ปรึกษา ดังข้อความ

ทรงตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

... ครั้งนี้ทรงพระดำริห์เห็นว่าราชการผลประโยชน์บ้าน เมืองสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น แลการที่ยังรกร้างมาแต่เดิมมากนั้น ถ้าจะ ทรงจัดการแต่พระองค์เดียวก็จะไม่มีใครสำเร็จไปได้ ถ้ามีผู้ช่วยกัน คิดหลายปัญญาแล้ว การซึ่งรกร้างมาแต่เดิม ก็จะได้ปลดเปลื้องไป ได้ทีละ น้อย ๆ ความดีความเจริญก็ควรจะบังเกิดแก่บ้านเมือง... จึง ได้ทรงจัดตั้งข้าทูลอองธุลีพระบาท ซึ่งมีสติปัญญาโปรดเกล้าฯ ตั้งไว้เป็นที่ปรึกษาแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อมีราชการวันใด กำหนดให้มาประชุมพร้อมกัน จะแสดงออกในพระที่นั่งแห่งใดแห่ง หนึ่งนั้นให้ผู้เป็นที่ปรึกษาใหญ่ มาประชุมเฝ้าในที่นั้นให้พร้อมกันในวันตามที่กำหนด... (2 ว่าด้วยตั้งแกนซัล)

ทรงตั้งที่ปรึกษาส่วนพระองค์

... อนึ่งจะทรงตั้งพระบรมวงษานุวงษ แลข้าราชการอีก พวกหนึ่งให้เป็นเป็นที่ปรึกษาในพระองค์ เพราะไม่ได้ทอดพระเนตร การสิ่งไร ไม่ได้ทรงฟังการสิ่งไรทั่วไป ไม่มีสิ่งไรที่จะเป็นทางปัญญา ซึ่งจะทรงพระราชดำริห์การบ้านเมือง แลจะทรงตัดสินคำของที่

ปลูกษาทั้งปวงให้เด็ดขาดไปได้ เพราะฉะนั้นจึงจะต้องตั้งไว้สำหรับทรง
ใต้ถอมการงาน ให้กราบทูลได้ทุกอย่าง ไม่มีการขัดขวาง แลปลูกษา
การซึ่งทรงพระราชดำริห์ขึ้นบางสิ่งก่อน ที่ปลูกษาใหญ่... (2 ว่าด้วย
ตั้งเกาน์ชิล)

พระองค์ทรงยกย่องให้เกียรติที่ปรึกษาที่ทรงตั้งขึ้น

พระองค์ทรงยกย่องให้เกียรติและทรงเห็นความสำคัญในสติ
ปัญญาและความร่วมมือในการทำนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญถาวร
แสดงให้เห็นว่าทรงดำเนินถึงความสำเร็จในการร่วมแรงร่วมใจของ
ทุกฝ่าย เห็นได้จากพระราชประสงค์ที่ลงไว้ ดังนี้

... เราได้ตั้งให้พระยาราชสุภาวดี ซึ่งได้รับเครื่องราชอิสริยยศ
จุลสุภรณ์มั่งงูฏสยาม แลได้รับเครื่องราชอิสริยยศสำหรับ
ตระกูลชั้นที่สองชื่อหุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ให้เป็นที่ปรึกษาราชการ
แผ่นดิน เพื่อจะได้ช่วยทำนุบำรุงให้เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่แผ่นดิน
แลราษฎรทั้งปวงให้มีความสุขความเจริญถาวรโดยชอบธรรมด้วยดี
ของจงได้ตั้งอยู่ในความกระตัญญู กตเวที ประพฤติให้ต้องตามพระราช
บัญญัติ แลข้อคำสั่งาบาลจงทุกประการ ตำแหน่งยศที่ตั้งนี้ จงเป็นไป
ตลอดความประสงค์ ของเราพระเจ้ากรุงสยาม ประจจุบันนี้ผู้ซึ่งสืบ
ราชอิสริยยศต่อไปภายหน้า แลตลอดเวลาอายุ ฤๅความชอบใจของ
พระยาราชสุภาวดีนั่นเอง แลตามกฎหมายข้อพระราชบัญญัติ ซึ่ง
ได้ตั้งไว้สำหรับเคาน์ซิลลอร์ออฟสเตตทุกประการ ขอสิ่งซึ่งผู้ซึ่งเป็น
ใหญ่เป็นประธานในสกลโลกย์แลเทพยดา ซึ่งรักษายุติธรรม จง
อนุเคราะห์รักษา พระยาราชสุภาวดี ให้มีความสุขสวัสดิ ทุก
ประการเทอญฯ... (8 ข่าวลือ่น้ำ)

... ท่านเคาน์ซิลลอร์ออฟสเตตทั้งปวงซึ่งได้มาประชุมกันทำ
สัตยานุสตัยสาบาล, ตามกฎหมายสำหรับเคาน์ซิลลอร์ออฟสเตต ใน
เวลานั้นนั้น เป็นไปเพื่อความเจริญในกรุงสยาม, เป็นครั้งที่แรก,
ซึ่งข้าราชการได้ทำสัตยานุสตัยสาบาล เนื้อความดังนี้ เพราะ... ดัง
นั้น , เราหมายเป็นแนวว่าการต่อไปข้างหน้า บ้านเมืองคงจะมีความ
เจริญ, เจ้าแผ่นดินแลข้าราชการราษฎร, จะประกอบด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน เพราะอาศรัยเหตุสองประการ, ประการหนึ่ง
ความทั้งปวงซึ่งได้มาเป็นเคาน์ซิลลอร์ออฟสเตต ทั้งปวง บัดนี้,
ก็เป็นคนมีตระกูลมียศ บันดาลศักดิ์ใหญ่ ๆ แลมีสติปัญญา, เป็นที่ไว้
วางใจของเรา แลข้าราชการราษฎรทั้งปวง, ขึ้นหนึ่งแล้ว ก็บัดนี้ท่าน
ทั้งปวง ยังได้สาบาลในที่ประชุม, เป็นการปรากฏแก่คนทั้งปวงดังนี้
ก็เป็นการเพิ่มความไว้วางใจเชื่อถือของเรา, แลข้าราชการ ราษฎรทั้ง
ปวงอีกชั้นหนึ่ง เพราะฉะนั้น, ท่านทั้งปวงจะพูดการสิ่งไร ฤๅจะคิด
การสิ่งไรขึ้น ก็คงแลเห็นได้โดยง่ายว่า คงจะเป็นการมีคุณมีการเจริญ
แก่แผ่นดิน, แลตัวเรากับราษฎรทั้งปวง ไม่ต้องมีความหวาดหวั่น
ระแวงว่าจะเป็นเล่ห์กลอุบายสิ่งไรเลย เพราะเหตุซึ่งความไว้วางใจดังนี้,
จึงเห็นว่าการสิ่งไร ท่านทั้งปวงซึ่งได้คิด ได้ทำ ได้พูด การเหล่านั้น
คงสำเร็จได้ทุกประการ, ก็เมื่อการทั้งปวงสำเร็จแล้ว บ้านเมืองก็คง
มีความเจริญเป็นแน่ อีกประการหนึ่ง, ท่านทั้งปวงซึ่งได้มาสาบาล
ว่า จะรักษาความซื่อสัตย์สุจริตถักติดต่อเรานั้น เราก็คงต้องรักษา
ความซื่อสัตย์สุจริตต่อท่านทั้งปวง, ให้เป็นไปโดยยุติธรรม เพื่อจะมี

ให้ตกไปในอคติ ๔ ประการ แลจะคิดทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เต็มสติ
ปัญญาความคิด เพื่อจะให้เปนเกียรติยศในตัวเรา, แลเคาน์ซิลลอร์
ออฟสเตตต่อไปภายหน้า, เพราะอาศรัยความสุจริต ทั้งสองประการ
ดังเช่นว่ามานี้, การทั้งปวงก็คงจะสำเร็จไปได้โดยความยุติธรรม ขอ
ให้ท่านทั้งปวง ตั้งใจรักษาความซื่อสัตย์สุจริต, แลช่วยกันคิดการ
ให้เต็มสติปัญญาความคิด ตามที่ควร เทอญ ฯ... (8 ข่าวลือ่น้ำ)

... ยอมให้ท่านทั้งหลายทูลทูลทูลทูลขัดขวาง ในการซึ่งทรง
พระราชดำริห์ซึ่งยังไม่ต้องด้วยยุติธรรม แลให้กราบทูลการซึ่งตัวได้
คิดเห็นว่าเปนคุณ ตามความคิดของตนเพื่อจะให้เปนคุณประโยชน์
แก่ราษฎรไปภายหน้า ... (9พรบ.เคาน์ชิล)

“... ท่านผู้ใดเห็นคำปรึกษาที่ว่ามานี้ยังจะมีการขัดข้อง
อยู่กับพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่และธรรมเนียมบ้านเมือง
ประการใด หรือเป็นการเดือดร้อนกับเจ้าเงินและตัวการ ซึ่งจะมี
อย่างไรในปัจจุบันและต่อไปข้างหน้าก็ช่วยกันคิดดูให้ตลอดด้วย...”
(7 ว่าด้วยเรื่องทาษา)

5. สรุปผลการวิเคราะห์การแสดงความเด่นด้วยกลไกการซ้ำ

จากผลการวิเคราะห์พบว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงใช้กลไกการซ้ำความเพื่อแสดงความเด่นในเนื้อหา
วจนะเลิกทาษา เพื่อสื่อความหมายดังนี้

1. พระองค์มีพระราชดำริอันเป็นแนวคิดสำคัญในการเลิก
ทาษาที่ว่า การกดขี่กันและกันเป็นการถ่วงความเจริญของบ้านเมือง
พระองค์จึงมีพระราชประสงค์ที่จะปลดปล่อยการกดขี่ที่มีอยู่ใน
ประเทศไทยให้หมดสิ้นไป

2. การเลิกทาษาไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่
จะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยพระองค์มีกลวิธีในถ่ายทอด
แนวความคิดและกำหนดวิธีปฏิบัติ ทรงแสดงให้เห็นว่าจะต้อง
ละทิ้งสิ่งอันไม่เป็นความเจริญ ธรรมเนียมเก่าที่รกรุงรังไร้ประโยชน์
ต้องเปลี่ยนแปลงเสีย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นรากเหง้า
เดิมที่เห็นว่า การกดขี่กันและกันเป็นเรื่องปกติให้ไปสู่ความคิดที่ว่า
การกดขี่กันเป็นเครื่องถ่วงความเจริญ และพระองค์จะทรง
ปลดปล่อยการกดขี่ในประเทศนี้ให้หมดไป เพื่อให้ประชาชนของ
พระองค์ได้สุขสบายและพัฒนาประเทศให้เจริญเท่าเทียมชาติอื่น

3. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำพระทัยเมตตา
ปราณี เพราะเหตุที่ว่าพระองค์ทรงเมตตากรุณาต่อพสกนิกรที่
เป็นทาสาไม่ยอมให้ถูกกดขี่ใช้สอยหรือถูกเอารัดเอาเปรียบจึงทรง
ดำเนินการเลิกทาสาอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ยังทรงห่วงใย
พสกนิกรทั้งหลายมีการเสด็จเยี่ยมประชาชนดังที่เรียกกันว่า
ประพาสต้น ทั้งยังทรงปรารถนาให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันใน
การประกอบอาชีพและแม้แต่การเข้ารับราชการก็มีได้ทรงรังเกียจ
ผู้ที่มาจากตระกูลไพร่หรือสามัญชนแต่อย่างใด ดังที่ได้ทรงส่ง
เสริมให้ขยายการศึกษาให้คนทั่วไปได้เรียนหนังสือเพื่อที่จะมี
โอกาสประกอบอาชีพและเข้ารับราชการได้ พระองค์ทรงคำนึงถึง

ผลประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมืองและพสกนิกรเป็นสำคัญ

4. พระองค์ทรงไม่สามารถจัดการเลืกทาสให้สำเร็จลุล่วงไป โดยกระทำด้วยพระองค์เองผู้เดียว จำเป็นต้องมีข้าราชการพระบรมวงศานุวงศ์และทุก ๆ ฝ่ายให้ความร่วมมือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง น้ำพระทัยกว้างขวาง คือมิได้ทรงถือองค์อวดอ้างหรือถือดีในพระองค์เอง แต่กลับทรงถ่อมตนลงมา ยอมรับฟังความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของเสนาข้าราชการ ดังเห็นได้จากการตั้งที่ปรึกษาการแผ่นดินขึ้นมาอย่างเป็นทางการ แสดงให้เห็นน้ำพระทัยอย่างกว้างขวางทั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีอำนาจเด็ดขาดในกิจการทั้งปวง แต่ก็มิได้ทรงกระทำพระราชกรณียกิจนี้โดยอำนาจของพระมหากษัตริย์ให้คนเกรงกลัว แต่กลับทรงใช้วิธีการผ่อนปรนอันควร แก่กรณีและทรงดำเนินการชักชวน ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายได้เข้าใจด้วย

6. บทสรุป

การเข้าใจความหมายในการสื่อสารเรื่องการเลืกทาสของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นกระบวนการทางภาษารูปแบบหนึ่งที่ทำให้พระองค์ทรงสื่อใจความสำคัญเรื่องการเลืกทาสมาสู่ประชาชนได้สำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนา

ของพระองค์ที่ไม่ทรงเห็นด้วยที่จะให้มีการกดขี่ข่มเหงในประเทศสยามต่อไป การที่พระองค์ทรงต้องการปลดปล่อยทาสให้หมดจากประเทศไทยนั้นพระองค์ทรงเห็นแก่ประโยชน์บ้านเมืองเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากกรู๊ปรูปร่างว่าพระองค์ทรงสื่อความหมายเหล่านี้หลายครั้ง

กลไกการใช้ความชำนาญเป็นกลวิธีสำคัญประการหนึ่งที่มีการนำสิ่งที่เป็นใจความหลักมาสู่ผู้รับสาร นับได้ว่าพระราชอัจฉริยภาพในการใช้กระบวนการทางภาษาเพื่อการสื่อความหมายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเลืกทาสในประเทศไทยประสบความสำเร็จได้โดยดีปราศจากการเสียเลือดเนื้อ แม้ว่ากว่าจะดำเนินการสำเร็จพระองค์ทรงใช้เวลายาวนานกว่า 30 ปีก็ตาม เพราะพระองค์ทรงใช้ระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนในสมัยนั้นที่คิดว่ากรรมทาสเป็นเรื่องปกติไปสู่การปลดปล่อยให้ทุกคนเป็นอิสระมีความเป็นไทยสมชื่อได้ เราเห็นได้จากภาษาที่พระองค์ทรงเน้นย้ำนโยบายตลอดเวลาปรากฏทั้งในข้อความการเลืกทาสทั้ง 30 ตอน ดังแสดงในบทความนี้

สรุปได้ว่ากลไกการแสดงความจริงใจเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงความเด่นในข้อความที่ใช้ในการสื่อสาร ผู้ส่งสารที่ดีหากมีกระบวนการในการแสดงความเด่นของข้อความที่จะสื่อสารได้ดีย่อมทำให้ประสบผลสำเร็จในการสื่อสารแน่นอน

บรรณานุกรม

คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติในโอกาส ๑๐๐ ปี แห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
(2554). พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในความทรงจำแห่งโลก. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2539). การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.

หนังสือราชกิจจานุเบกษา ในรัชกาลที่ 5. เล่ม 1. (2540). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นฉบับ.

..... เล่ม 2. (2540). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นฉบับ.

..... เล่ม 3. (2540). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นฉบับ.

..... เล่ม 4. (2540). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นฉบับ.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Brown, Gillian and George Yule. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge : Cambridge University Press.

Chodchoey, Supa. (1998). *Spoken and Written Discourse in Thai: the Diffence*. In TheInternation Symposium on
Language and Linguistics, p 138-149, Edited byCholticha Bamroomgraks et.al. Bangkok: Thammasat University.

Grimes, Joseph E. (1975). *The Thread of Discourse*. The Hague. Mouton.

Jones, Linda kays. (1977). *Theme in English Expository Discourse*. Jupiter Press.

Pickering, Wilbur. 1980. *A Framework for Discourse Analysis*. Summer institute of Linguistics Publication.

เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 5”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/004.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 6”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/004.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 7”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/004.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 8”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/005.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 9”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/005.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 10”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/006.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/006.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 12”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/006.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 13”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.2536/001.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 14”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.2536/002.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 16”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/008.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 17”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครแฟ้ม. มจ.67-81/2538.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 18”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.2536/009.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 19”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.2536/004, มฟ.รก.2539/005.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 24”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/013.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 26”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/015.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 27”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/017.

“ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 27”. หอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์ม. มฟ.รก.36/015.